

**Oblicza Boga w chrześcijaństwie starożytnym (XLIX Spotkanie
Badaczy Antyku Chrześcijańskiego, Papieski Instytut Patrystyczny
Augustinianum, Rzym, 11-13.05.2023)**

**The Faces of God in Ancient Christianity (XLIX Meeting of Scholars
of Ancient Christianity, Pontifical Patristic Institute *Augustinianum*, Rome,
May 11-13, 2023)**

Ks. Marcin Wysocki – KUL, Lublin

Zgodnie z wieloletnią tradycją, w dniach 11-13 maja 2023 roku, w rzymskiej siedzibie Papieskiego Instytutu Patrystycznego *Augustinianum*, odbyła się już czterdziesta dziewiąta edycja niezwykle ważnego i popularnego wydarzenia patrystycznego, jakim są coroczne spotkania badaczy antyku chrześcijańskiego. Tym razem zaproponowany przez organizatorów temat brzmiał „I volti di Dio nel cristianesimo antico (secc. I-IX)”. Warto podkreślić, że było to pierwsze spotkanie w murach *Augustinianum* po nadaniu Instytutowi przez papieża Franciszka w dniu 16 stycznia 2023 roku oficjalnego tytułu *Pontificium* (‘papieski’) i odkąd oficjalna nazwa Instytutu brzmi: *Pontificium Institutum Patristicum Augustinianum*.

Tegoroczną konferencję otworzył rektor *Augustinianum* ks. Giuseppe Caruso OSA, który wprowadził w tematykę sympozjum i poprowadził sesję wstępną, w której znalazły się następujące wystąpienia: Roberty Franchi (Florencja), „Il volto materno di Dio e le sue implicazioni: uno sguardo panoramico negli autori cristiani antichi (II-IV sec.)” oraz Franceschi Simeoni (Lyon), „Essenza e assenza: il volto assoluto di Dio in Filone di Alessandria”. Następnie, jak zawsze podczas Incontro, rozpoczęły się dwie równoległe sesje. W sesji A, poświęconej Wschodowi, głos zabrali Antonio Stefano Sembiant (Neapol), „Conoscere il Padre attraverso il Figlio: trascendenza e rivelazione in Efrem, Sermones de Fide I”, Matteo Poiani (Strasburg), „Tra simbolo e ragione: la rappresentazione del volto di Dio in un inedito di Isacco di Antiochia” oraz Pablo Argárate (Graz), „Geenna e misericordia di Dio nell’opera di Isacco di Ninive”, w sesji B zatytułowanej „Życie zakonne i hagiografia”, swoje przedłożenia zaprezentowali Daniel Lemeni (Timiszoara), „«Shining Face and White Body»: Holy Flesh in Desert Monasticism”, Francesco Aleo (Katania), „Lo Spirito Santo quale volto di Dio Padre e di Gesù Cristo nel corpus Macarianum” oraz Giovanna Martino Piccolino (Neapol), „La rifrazione del volto di Cristo sulla figura leggendaria di Paolo di Costantinopoli (BHG 1472a)”.

W części popołudniowej, która odbyła się po lunchu serwowanym w budynku *Augustinianum*, miały miejsce dwie równoległe sesje tematyczne. W pierwszej, poświęconej pisarzom zachodnim, głos zabrali Emiliano Faccio (Padwa), „I volti di Dio nell’*Adversus Marcionem* di Tertulliano”, David Voprada (Praga), „*Vultus quoque paterni splendor est Christus*»: la teologia del volto divino e umano nell’opera di Ambrogio di Milano”, Calogero Cerami (Cefalù), „Il volto di Dio nei *Tractatus in Psalmos* di Girolamo”, Marcin Wysocki (Lublin), „A saint – the face of God on the example of St. Felix in the writings of Paulinus of Nola”, Michele Cutino (Strasburg), „Le epifanie divine nell’*Heptateuchos* dello Ps.-Cipriano (V s.)”, Gianmarco Falcone (Latina), „Bonitas, potentia e misericordia: tre tratti del volto del Padre nei *Sermones* di Leone Magno”, Maria Rosaria Petringa (Katania), „Il volto di Dio nella parafrasi dell’episodio del rovelto ardente del poema dell’*Heptateuchos*” i Alberto Nigra (Turyn), „Il desiderio di «vedere Dio» nelle *Homiliae in Evangelia* di Gregorio Magno: dal volto umano di Cristo al *vultus praesens Dei* come nutrimento degli eletti”. W popołudniowej sesji B dedykowanej wschodnim Ojcom Kościoła wśród prelegentów znaleźli się Leszek Misiarczyk (Warszawa), „I volti di Dio nel Dialogo con Trifone di Giustino Martire”, Alfio Cristaudo (Katania), „Rappresentazione aniconica della trascendenza divina e riduzione concettuale di Dio: i linguaggi della «bellezza» nella teologia di Giustino”, László Perendy (Budapeszt), „The Faces of God as the Earliest Christian Apologists Saw them”, Nichifor Tanase (Timisoara), „Filled with the Sight of God – becoming: «All Face». Theophilus, Macarius and Dionysius on *panim/prosopon*”, Kyriaki Dermatidou (Graz), „Impossibility of knowing God and the radiance of Christ’s face in the Catechetical Lectures of Cyril of Jerusalem”, Alessia Brombin (Rzym), „La Creazione quale manifestazione di alcuni attributi di Dio in Giovanni Crisostomo”, Eva Tivelli (Strasburg), „Vedere Dio nella letteratura esegetica antiochena: il caso del Commento ai Salmi di Teodoreto di Cirro”, Salvatore Costanza (Ateny), „I volti di Dio nella Parafrasi del Vangelo di S. Giovanni di Nonno di Panopoli: contemplazione poetica ed esegesi”, Carmelo Nicolò Benvenuto (Matera), „«Sole in tenebra, luna in sangue». Visioni e versioni di Dio nel proemio del *De ostentis* di Giovanni Lido”.

Drugi dzień spotkania (piątek, 12 maja 2023) rozpoczął się dwiema równoległymi sesjami. W pierwszej badacze zgłębiali zagadnienie oblicza Boga w myśli św. Augustyna (część I), a swoje badania przedstawili Enrico Moro (Padwa), „«*Et constituebas me ante faciem meam*»: note sulla Verità divina come «fenomeno saturo»”, Kolawole Chabi (Rzym),

„Il volto di Dio nel De Trinitate e in alcuni Discorsi di Agostino”, Enrique A. Eguiarte (Rzym), „Agostino e il volto materno di Dio nelle Enarrationes in Psalmos”, Graziano Maria Malgeri (Cagliari), „Distogli il tuo volto dai miei peccati, ma non da me! La metafora del volto in alcuni Commenti ai Salmi di Agostino (cf. en. Ps. 26 (II), 16)”, Giuseppe Germinario (Molfetta), „Il Volto e i volti. Agostino e l’interpretazione trinitaria della teofania di Gen. 18-19”, Concetta Scibetta (Palermo), „Il volto di Dio scrittore in Conf. XIII,30,45”, Mattia Antonio Agostinone (Teramo), „Il volto comunitario di Dio. La Chiesa come paradigma della Trinità in Agostino”, Alberto Garzoni (Oxford), David Bennett (Oxford), „Invoking His Face: Voice, Desire and Beauty in Augustine’s Reading of the Psalms”. Druga sesja przedpołudniowa drugiego dnia obrad ukazywała oblicza Boga w myśli Ojców Kapadockich, a mówcami tej drugiej sesji byli Francesco Vanoni (Genua), „Il volto del Padre nel principio di causalità ontologica di Gregorio Nazianzeno: (ri)considerazioni attorno ai passi salienti dell’orazione 29”, Notker Baumann (Fulda), „«L’impronta della bellezza dell’archetipo» (Greg. Naz. or. 38,13) – Il volto di Dio in Gregorio di Nazianzo”, Chiara Curzel (Rzym), „Un volto dall’aspetto divino (Gr. Nys., Macr. 34,27)”, Magdalena Marunová (Praga), „Mirror Reflecting God”, Markéta Dudziková (Praga), „The Shining Face. Gregory of Nyssa’s Christological Exegesis of Moses Returning from the Mount Sinai”, Giulio Maspero (Rzym), „«Nessuno vedrà il mio volto e vivrà»: l’esegesi di Ex. 33,20 secondo Gregorio di Nissa”, Jonathan Farrugia (Malta), „Il volto di Cristo, il volto del maligno e il volto dell’uomo nelle omelie di Gregorio di Nissa”.

Popołudniowe sesje drugiego dnia Incontro zaplanowane zostały w następujący sposób: sesja A Augustynowi (część II) i Aleksandryjczykom, a sesja B Prawu i archeologii. W sesji A zaprezentowali się najpierw dwaj badacze Augustyna: Jimmy Chan (Vancouver), „Seeing God face to face: Augustine’s vision of the spiritual body in De civitate Dei 22.29” oraz Giovanni Hermanin de Reichenfeld (Rzym), „Da Mosè a Pietro: la contemplazione del volto di Dio nella Chiesa in Agostino d’Ippona”, a następnie badacze środowiska aleksandryjskiego: Miklós Gyurkovics (Nyíregyháza), „La bellezza di Cristo nella teologia di Clemente Alessandrino”, Pavel Dudzik (Praga), „She Who Comes to be Seen by the Human Mind: Wisdom as the Divine Mediator of Knowledge of God in Clement and Origen with Special Regard to Their Exegesis of Prov 8:22”, Lavinia Cerioni (Rzym), „Perfezione, Sapienza e reciprocità. Il volto di Dio in Origene”, Silvia López Bujanda (Madryd), „El rostro de Dios como fontalidad manante eterna, manifestada en el rostro asintiente receptivo del Hijo, en Orígenes de Aleja-

ndria”, Sincero Mantelli (Parma), „Il volto di Dio nel volto della creazione. Il contributo di Origene”, Ilaria Vigorelli (Rzym), „Icona del Padre e icona dell’uomo: considerazioni di Atanasio nel De Incarnatione Verbi sul volto di Cristo”. W sesji B głos zabrali Krisztián Fenyves (Esztergom), „«In the Image of God He Created Them»: Genesis 1:26-28 in the Light of Patristic and Rabbinic Literature”, Angelo Di Berardino (Rzym), „Bellezza divina e volto umano nel Codice Teodosiano”, László Odobina (Nyíregyháza), „Delineamenti del volto di Cristo nella cristianizzazione dell’educazione antica”, Francesca Paola Massara (Palermo), „Deus et puer. I volti di Gesù come infante nell’arte paleocristiana: testimonianze iconografiche e riferimenti simbolici”, Margherita Cecchelli (Rzym), „Il Volto di Dio e le chiese romane intitolate al Salvatore” oraz Isabel Maria Alçada Cardoso (Rzym), „Il volto di Dio e il volto dell’uomo nei discorsi in difesa delle immagini sacre di Giovanni di Damasco”.

Trzeci i ostatni dzień XLIX Spotkania Badaczy Antyku Chrześcijańskiego (sobota, 13 maja) był sesją podsumowującą i składały się nań dwa wykłady: Elie Ayroulet (Lyon), „Irénee de Lyon: «Voir Dieu sans mourir, un effet de sa philanthropie»” oraz Giovanni Catapano (Padwa), „«Quaesivi vultum tuum». Ps. 27, 8 nelle opere di Agostino”. Trzydniowe obrady podsumował Giuseppe Caruso OSA, który jednocześnie zapowiedział, że przyszłoroczne jubileuszowe pięćdziesiąte Incontro di Studiosi dell’Antichità Cristiana odbędzie się w dniach 9-11 maja 2024 roku i poświęcone będzie następującemu tematowi: „Słowa Boga. Język teologiczny we wczesnym chrześcijaństwie”.

Doroczne Spotkanie Kanadyjskiego Towarzystwa Badań Patrystycznych (Toronto, Kanada, 29-31.05.2023)

**The Annual Meeting of the Canadian Society of Patristic Studies (Toronto, Canada,
May 29-31, 2023)**

Ks. Marcin Wysocki – KUL, Lublin

Chwalebłą częścią działalności wszelkich stowarzyszeń patrystycznych na całym świecie, jak na przykład w przypadku Polskiej Sekcji Patrystycznej czy Północno-Amerykańskiego Stowarzyszenia Patrystycznych, jest coroczne organizowanie spotkań członków poszczególnych